

שבת פרשת משפטים, פרשת שקלים, מבה"ח וער"ח אדר, ה'תשכ"ו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

המיוחדת שלו. כך גם ברוחניות, כיוון שבגן-עדן מאיר אור שהנשמות קולטות כל אחת לפי המעלה והדרגה המיוחדת שלה, לא יכול לחול בכך שינוי ומהפך כמו עניין התשובה. ורק בעולם הזה שבו שורה בחינת סובב כל עלמין, יוכל להשתנות הדבר מן הקצה אל הקצה, בבחינת עולם הפוך³⁹ שבו "עליונים למטה ותחתונים למעלה", היינו שינוי קיצוני (כסיפור הגמרא: רב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי חלה ופרחה נשמתו. כשחזר אמר לו אביו: מה ראית? וענה: עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה...), ויצויין כי ענין זה של היכולת לעשות תשובה רק בעולם הזה ולא בעולם הבא, מבואר בפרטיות יותר בלקוטי תורה (פרשת פנחס), ולהלן קטע מהביאור: "בעולם הבא אין לך דבר שאין לו מקום, שכל מדרגה היא מובדלת מחברתה... ואין להרע שיכות עם הטוב כלל ולכן במקום שנמשך רע לא נמשך טוב כלל, מה-שאינ-כן בעולם הזה נמשך הטוב גם במקום שיש רע, ולכן אף-על-פי שעשה עבירה יכול לעשות מצוה ויכול הוא לשנות את טעמו מרע לטוב. והענין כי חנה בעולם הבא שם נמשך גילוי אור אין-סוף ברוך-הוא... בבחינת גילוי והשגה... וגילוי זה נקרא בשם ממלא כל עלמין שהוא לכל עולם לפי מדרגתו, ולכן מאחר שהמשיך האדם על עצמו לבושי העולם הזה ובגדים צואים, שוב אי אפשר להמשיך עליו גילוי אור אין-סוף ברוך-הוא בעולם הבא. מה-שאינ-כן המשכת אור אין-סוף ברוך-הוא שבעולם הזה הוא על-ידי תורה ומצות... שהמשכה זו הוא מבחינת סובב כל עלמין... שהוא למעלה מעלה מגילוי ההשגה שבגן-עדן..." (עיין שם ערך).

אמנם, עקר החידוש הוא, שגם בעלמא דאתגליא יהיה מאיר בחינת עלמא דאתפסא, ואז הנה גם שם תהיה הברכה מצויה כמו בדבר הסמוי מן העין. והענין בזה, דהנה אמרו רבותינו ז"ל⁴⁰ כל מה שיש ביבשה יש בים, אלא שבים שבים הרי זה בבחינת עלמא דאתפסא⁴¹. אף הנה רבותינו ז"ל⁴² גבי זרעא דיוסף דלא

שדרכו למנות או כל שדרכו למנות³³, על דברי המשנה (במסכת ערלה) שדבר שרגילים למנות ולספור כל יחידה לא מתבטל, נחלקו בגמרא (במסכת ביצה) האם יש לגרוס "את שדרכו למנות" כלומר שהוא דבר מיוחד שמוכרים אותו רק לפי יחידות ולא באומד, או "כל שדרכו למנות" כלומר שיש אנשים שמחשיבים אותו ומקפידים למכור אותו במנין, אבל הוא נמכר גם באומד (כשמוכרים כמות גדולה), כדלקמן.

ובהקדים הבאור במאמר ור"ל הנ"ל שאין הברכה שורה בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין. דהנה, ואלו דבר המנוי הוא ענין עלמא דאתגליא. והחלוק ביניהם, שבעלמא דאתגליא כבר הוברר כל דבר על מקומו בהתחלקות, כל בחינה בפני-עצמה, ולכן לא יוכל להשתנות ולהתברך בו, אבל בעלמא דאתפסא, ששם שורה בחינת סובב כל עלמין, יוכל להיות תוספת ברכה ורבויה ועל-דרך המבאר במקום אחר³⁸ שענין התשובה יכול להיות דוקא בעולם הזה, ולא בגן-עדן, כי הגלוי דגן-עדן הוא מבחינת ממלא כל עלמין, ומצד בחינת ממלא כל עלמין לא יוכל להשתנות ולהתברך בו, כי הוא כבר נמצא בגדרים מסוימים ומיוחדים לו אבל בעלמא דאתפסא, ששם שורה בחינת סובב כל עלמין, האור האלוקי שלמעלה מהתחלקות לכל נברא בפני עצמו המאיר בכל העולמות ובכל הנבראים במידה שווה ויכול להיות תוספת ברכה ורבויה כי מצד האור הנעלה הזה, הנבראים לא מוגדרים ומוגבלים דווקא בגדרים מסוימים. ועל-דרך המבאר במקום אחר³⁸ שענין התשובה יכול להיות דוקא בעולם הזה, ולא בגן-עדן, כדברי המשנה (במסכת אבות) "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", כי הגלוי של האור האלוקי דגן-עדן הוא מבחינת ממלא כל עלמין, ומצד בחינת ממלא כל עלמין לא יוכל להשתנות דבר, אלא כמו שהוא, כפי שנברא ונקבע מלכתחילה כף נשאר תמיד, כמו שמהרגל אי-אפשר להעשות יד, ולא מהיד רגל בו' כי כל אבר מוגדר בגדרי המציאות

(38) לקו"ת פינחס עה, ג. (39) ראה פסחים נ, א. (40) חולין קכז, א. (41) ראה לקו"ת צו יד, ב ואילך. ובכ"מ. (42) ברכות כ, א.